

FoF Rikskonferens 21, Block 5: Sverige – en del av Nordens försvar?

Rubriken för den här delen av programmet problematiserar kring huruvida Sverige är en del av Nordens försvar. För att använda tiden effektivt, vill jag redan nu slå fast att ja, det är vi! På samma sätt som övriga nordiska länder är en del av Sveriges försvar.

Vi har gemensamma militärstrategiska- och operativa dilemman att hantera och det är upp till oss själva att pragmatiskt och med ett tydligt fokus på effekt, skapa de förutsättningar som krävs för att andra aktörer vid en kris- eller konflikt, inte ska frestas att tidigt skaffa sig strategiska och operativa fördelar.

Det är nödvändigt att som utgångspunkt acceptera de nordiska ländernas gemensamma geopolitiska realiteter som exempelvis närheten till Ryssland, men i takt med klimatförändringarna kan också Kina komma att bli en tydligare aktör också i vårt geografiska närområde.

Och det är redan nu viktigt att förstå att aktörskartan för de nordiska länderna redan är global, då vi också omfattas av cyber- och rymddomänerna som ju inte kräver fysisk närhet för vara en del av vår operationsmiljö.

Grunden för en ökad nordisk ambition måste hämtas ur tydliga politiska åtaganden med målet att skapa stabila förutsättningar för ett utvecklat militärt samarbete. Det utmanande omvärldsläget kräver både handling och vilja till pragmatiska lösningar. Samtliga inblandades intressen och förutsättningar måste tidigt identifieras, och kunna omsättas till kunskap och insikt.

Ett utvecklat samarbete med målet att öka militärstrategisk och operativ handlingsfrihet, bör kunna omfatta alla konfliktnivåer.

Precis som i samarbetet mellan Finland och Sverige, behöver utgångspunkten bygga på:

- Nödvändiga politiska beslut i respektive land;**
- En efter hand harmoniserad lagstiftning för att bland annat kunna ge och ta emot militärt stöd;**

- **Förmågeutveckling baserad på operativ planering;**
- **Tydliga målsättningar vad avser interoperabilitet som regelbundet prövas genom avancerad övningsverksamhet.**

I tillägg utvecklar Finland och Sverige nu också möjligheterna till närmare samarbete kring beredskap och insatser i normalläge/fred och kris.

De nordiska länderna utgör en geostrategisk helhet. Rätt ansatt och avvägt, kan vi gemensamt bidra till att höja tröskeln för väpnat angrepp. Bland annat genom att minska exploaterbara brister och luckor och därmed också bidra till ökad regional stabilitet och säkerhet.

Det är dock ständigt angeläget att hålla ländernas särdrag och delvis olika utgångspunkter i minne. Detta för att inte begå misstaget att tro att ”*one size fits all*”.

Istället måste också en gemensam nordisk ram, kunna ge utrymme för samarbete med olika mål och djup inom olika länderkluster.

För att sätta en ännu tydligare militär prägel på frågan vill jag peka på ett antal gemensamma nordiska militära problem som också kräver gemensamma nordiska lösningar.

- **En gemensam strategisk-, men även operativ och många gånger även taktisk lägesbild som inte bara syftar till situationsuppfattning utan också situationsförståelse för att kunna värdera gemensamma handlingsalternativ.**
- **Säkerhetspolitiska vägval som bygger på medlemskap i multilaterala organisationer som till exempel Nato, innebär att man måste räkna med en viss tidsåtgång för både politisk beslutsfattning och efterföljande styrketillväxt. Något som för en angripare bjuder på möjligheter att agera. Sådana möjligheter måste tidigt begränsas eller inte alls tillåtas uppstå.**

Allt för att försvåra för en aktör att med snabbt igångsatta operationer skaffa sig militärstrategiska- och operativa fördelar.

- **Nordkalotten, förmågesammansättningen i exempelvis Murmanskområdet innefattar redan idag vapensystem och militära förmågor med räckvidd in över finskt, svenskt och norskt territorium. Något som kan påverka både strategisk och operativ rörlighet och därmed ländernas militärstrategiska och operativa handlingsfrihet.**
- **Uthålligheten vid utdragna kriser eller vid väpnat angrepp, kräver öppna sjöförbindelser och flöden in och ut från den svenska Västkusten och Göteborgs hamnar. Något som är avgörande för försörjningen av inte bara de nordiska, utan också andra länder runt Östersjön, vilket även påverkar förutsättningarna för att kunna ge och ta emot militärt stöd.**
- **Kontrollen över farlederna genom Öresund och Bälten är avgörande för ett stort antal operativa vägval i händelse av en konflikt i Östersjöregionen.**

De nordiska länderna har sedan 2018 lagt grunden för ett ytterligare utvecklat nordiskt försvarssamarbete inom ramen för Nordefco.

Detta är mycket bra, men kan ur ett militärt perspektiv inte likställas med en sammanhängande operativ planering. För sådan krävs en förstärkt gemensam målbild och ytterligare mandat för respektive lands försvarsmakt.

Däremot finns inom det nordiska försvarssamarbetet en lång rad samarbetsområden som tillsammans med bilaterala överenskommelser, till exempel det mellan Finland och Sverige samt även det relativt nyligen initierade trilaterala samarbetet mellan Finland, Norge och Sverige. I båda fallen med potentiellt god effekt.

Jag vill avslutningsvis peka på ytterligare behov av militärstrategiska och operativt nödvändiga samarbeten:

- **Sverige och Danmark, som för närvarande har ett visserligen väl fungerande, men ännu inte särskilt djupgående bilateralt militärt samarbete. Behovet finns dock att utveckla ett ännu tätare dagligt operativt samarbete inom främst sjö, luft och markdomänerna.**
- **Vidare ser jag nödvändigheten av ett närmare samarbete mellan Sverige, Norge och Danmark rörande sjöfartsskydd mellan Atlanten, Nordsjön, Skagerack Kattegatt och Östersjön för att bidra till försörjningssäkerhet i hela den nordisk-baltiska regionen.**

Vi har kommit en bit på vägen, men idealism och positiva förhoppningar behöver kompletteras med pragmatism och koordinering med utgångspunkt taget i gemensamma operativa nödvändigheter.